

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

The Effect Of Listening Texts In 6th Grade Turkish Coursebook On Students' Vocabulary

Talat Aytan¹

Yildiz Technical University, Faculty of Education, Turkish Language Education Department

Gökhan Güneş²

Yildiz Technical University, Faculty of Education, Turkish Language Education Department

Güllü Uysal³

Yildiz Technical University, Faculty of Education, Turkish Language Education Department

ABSTRACT

The development of comprehensive and narrative skills is essential in Turkish teaching. Listening and reading are sub-skills of comprehension; while speaking and writing are sub-skills of narration. Listening is a cognitive process which also involves hearing. Listening, which is approved as a neglected skill in body of literature, is an individual's first basic language skill because it starts to develop in mother's womb. Course books are indispensable learning materials for Turkish lessons as they are for all the other lessons. Turkish course books contribute greatly to both Turkish lesson's teaching process and to students both in and out of the classroom. Word group which determines an individual's comprehension and narration capabilities is called vocabulary. A rich vocabulary is directly proportional to success level of comprehensive and narrative skills. In this regard, Turkish course books take on an important mission of reaching to a language enjoyment and awareness by enriching the vocabulary which is counted as one of the special purposes of 2018 Turkish Teaching Program. In this study, it is aimed to reveal the listening texts' in 6th grade Turkish book, which is selected as sample, contribution to students' vocabulary. In the research, which adopts one group pre-test post-test experimental design, an achievement test which is developed by the researchers and contains target words from three texts in 6th grade Turkish book applied to the students before text teaching process. After the pre-test, within a three week theme text teaching process is carried out, at the end of the process the achievement test is applied as the post-test. Based on all the data collected, it has been attained that listening texts do not have a significant effect on students' vocabulary.

Keywords: Turkish course books, listening skill, vocabulary.

ARTICLE INFO

Received:

09.10.2018

Revision received:

18.10.2018

Accepted:

27.10.2018

Published online:

03.02.2018

¹ Assist. Prof. Dr. Talat

Aytan talataytan@gmail.com

² Master student gunesgkhan@gmail.com

³ Masterstudentgnehiruysal@gmail.com

6.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinin Öğrencilerin Söz Varlığına Etkisi¹

Talat Aytan²

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

Gökhan Güneş³

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

Güllü Uysal⁴

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Türkçe öğretiminde anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi esastır. Dinleme ve okuma anlamının; konuşma ve yazma ise anlatmanın alt becerileridir. Dinleme, işitmeyi de kapsayan aktif ve zihinsel bir süreçtir. Alan yazında ihmal edilmiş bir beceri olarak kabul gören dinleme, anne karnında gelişmeye başladığı için bireyin ilk temel dil becerisidir. Ders kitapları, bütün derslerde olduğu gibi Türkçe dersinin de vazgeçilmez bir öğrenme materyalidir. Türkçe ders kitapları, dersin işleniş sürecine katkı sunmakla birlikte öğrencilere de ders içinde ve dışında birçok noktada yardımcı olmaktadır. Bireyin anlama ve anlatma imkânlarını belirleyen kelime kadrosuna söz varlığı denir. Zengin bir söz varlığı, anlama ve anlatma becerisindeki başarı düzeyiyle doğru orantılıdır. Bu bağlamda Türkçe ders kitapları, 2018 Türkçe Öğretim Programı'nın özel amaçları arasında sayılan söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşabilmede mühim bir vazifeyi üstlenmektedir. Bu çalışmada örneklem olarak seçilen 6.sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme metinlerinin, öğrencilerin söz varlığına katkısını ortaya koymak amaçlanmıştır. Tek grup ön test-son test deseninin benimsendiği araştırmada 6.sınıf Türkçe ders kitabından seçilen üç metindeki hedef kelimeleri içeren ve araştırmacılarca geliştirilen başarı testi, metin işleme sürecinden önce öğrencilere uygulanmıştır. Ön testten sonra üç haftalık bir izlek dâhilinde metin işleme süreci gerçekleştirilmiş, sürecin sonunda başarı testi son test olarak uygulanmıştır. Elde edilen tüm verilerden hareketle dinleme metinlerinin söz varlığına anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe ders kitapları, dinleme becerisi, söz varlığı.

Alınma Tarihi:

09.10.2018

Düzeltilmiş hâli alınma

tarihi: 18.10.2018

Kabul Edilme Tarihi:

27.10.2018

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 03.02.2018

¹ Bu makale "Ders Kitapları Uluslararası Sempozyumu (DEKUS 2018)'nda" sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

² *Dr. Öğr. Üyesi Talat*

Aytan

talataytan@gmail.com

³ *Yüksek lisans öğrencisi gunesgkhan@gmail.com*

⁴ *Yüksek lisans öğrencisi gnehiruyisal@gmail.com*

Giriş

Kitaplar yüzyıllar boyunca insanoğlu için bilgi kaynağı olmuş ve eğitim-öğretim ortamlarının vazgeçilmezleri arasında yer almıştır. Eğitim-öğretim amaçlı kullanılan kitaplar ders kitabı olarak adlandırılmaktadır. Ders kitabı belli bir eğitim-öğretim programını temel alarak hazırlanan, eğitim-öğretim ortamına yardımcı bir kaynak, öğretmen ve öğrenciye bir rehber materyal olarak tanımlanabilir (Güneş, 2002; Küçükahmet, 2003; Yapıcı, 2004; Şahin, 2008). Günümüzde eğitim- öğretim ortamlarına bilgisayar, tablet, akıllı tahta vb. gibi birçok ekran temelli araç-gereç girse de ders kitapları etkisini ve önemini yitirmiş değildir (Ceyhan ve Yiğit, 2004; Tor ve Erden, 2004; Bulut ve Orhan, 2012). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde etkinliğini hâlâ sürdüren ders kitapları bu sebeple öğrencilere katkı sunacak ve onları geliştirecek biçimde hazırlanmalıdır. Ders kitaplarının öğrencilere sunduğu katkılardan biri de ana dili gelişimidir. Ana dili gelişiminin sağlanmaya çalışıldığı ve amaçlandığı en önemli ders ise Türkçe dersidir. Bu hususta Türkçe ders kitapları mühim bir vazife üstlenmektedir. Nitekim 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilen;

- dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması

amaçları doğrudan veya dolaylı olarak Türkçe ders kitapları ile ilgilidir. Türkçe ders kitapları öğretim programında belirtilen dört temel dil becerisi üzerine yapılandırılmaktadır. Öğrencilerde geliştirilmesi hedeflenen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri Türkçe dersinin ana omurgasıdır. Bu beceriler içerisinde dinleme bireyin ilk kazandığı temel dil becerisidir. Bireyler anne karnında 5.aydan itibaren dış sesleri duymaya başlamaktadır (Yalçın, 2018). Böylelikle bireyin ilk çabası anlama üzerine olup dinleme becerisi ile harekete geçmektedir. Dinleme bireyin doğuştan getirdiği ve daha sonra eğitim ile geliştirebildiği çevresiyle karşılıklı etkileşim içerisinde olduğu bir anlamlandırma çabası olarak tanımlanabilir (Umagan, 2007; Doğan, 2007). Eğitim-öğretim sürecinde dinleme becerisini geliştirmek ve etkin kılabilmek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. 6.sınıf Türkçe ders kitabında da dinleme becerisinin gelişimini desteklemek adına dinleme metinleri bulunmaktadır.

Dinleme metinleri vasıtasıyla öğrencilerde geliştirilmesi hedeflenen önemli bir beceri de söz varlığıdır. Söz varlığı bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011: 2158). Tanımdan da anlaşılacağı üzere söz varlığı bir dilin sahip olduğu tüm kelimeleri kapsamaktadır. Bu durumda bireylerin kişisel olarak sahip olduğu, anlama ve anlatma çabasında kullandığı kelime servetine de bireysel söz varlığı, sözcük dağarcığı denmektedir (Vardar, 1998; Gündoğdu, 2012). Karatay (2007), kelimelerin kişilerin günlük hayatında gerçekleştirdiği her türlü yazılı ve sözlü iletişimin vazgeçilmezleri olduğunu ve anlama anlatma becerilerinin etkin kullanımının gerçekleştirebilmesinin kelime dağarcığına bağlı olduğunu belirtmiştir. Kelime dağarcığını geliştiren bireyler kavram alanlarını, düşünce dünyalarını zenginleştirerek iletişim becerilerini, okul başarılarını geliştirip artırabilir (Antonacci ve O'Callaghan, 2012; Dilidüzgün, 2014). Göçer (2009), kelime dağarcığı gelişmiş bireylerin görüşlerini akıcı ve tutarlı bir biçimde ortaya koyacaklarını ve söz varlığının iletilmek istenen mesajın yerine ulaşmasında son derece etkili olduğunu belirtmiştir. Kelime dağarcığının genişliği anlatma becerilerini olumlu etkilediği gibi anlama becerilerini de olumlu etkilemektedir. Calp (2005)'a göre anlama için temel şart okunan ve dinlenen kelimelerin anlamlarının ve değerlerinin bilinmesidir, anlama ancak bu sayede gerçekleşebilir. Adıgüzel (2004), bildiğimiz kelimeler kadar anlayıp konuşacağımızı ve okuyup yazacağımızı ifade eder ve bir dili öğrenmenin büyük ölçüde kelime öğrenmek olduğunu belirtir. Demirci (2015), kelime hazinesinin anlama ve anlatma üzerindeki önemini, kelime hazinesi geniş olan öğrencilerin konuşma ve yazma becerilerine işlerlik kazanacağı şeklinde ifade etmiştir. Baş (2010) ise söz varlığının önemine değinirken söz varlığının gücünü koruyabilen ve zenginleştirebilen milletlerin her zaman var olacağını ifade eder.

Türkçe dersi öğretim programının somut göstergesi olan Türkçe ders kitapları, söz varlığına katkı sunabilecek en önemli kaynakların başında gelir. Kurudayıoğlu ve Karadağ (2006) eğitim sürecinde ders kitaplarının, öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmede birincil kaynak görevi üstlendiğini belirtmiştir. Doğan (2016), ilköğretimin başından itibaren yapılacak düzenli ve sistemli kelime öğretimi çalışmaları ile öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinin yanında bir sonraki akademik seviyeye de hazırlandıklarının altını çizmiştir. Gündoğdu (2012), öncelikli öğretim materyali olan ders kitaplarının sözcük öğretiminde kullanılması üzerine yaptığı araştırmasında, ders kitaplarındaki etkinliklerin seçiminde öğrencilerin söz varlığına katkıda bulunabilecek sözcük ve söz varlığı öğelerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Gül (2009), kelime öğretiminin etkinlikler yolu ile yapılmasının her durumda sözcük hazinesini etkileyeceğini ifade etmiş ve hazırlanacak etkinliklerin öğrenci ilgisine göre hazırlanıp çeşitlilik sağlaması durumunda sözcük hazinesinin daha kolay gelişeceğini vurgulamıştır. Okur (2007), okuma etkinliğinin kelime öğretimine ve kavram gelişimine etkisini incelediği araştırmasında okuma etkinliğinin kelime hazinesi ve kavram gelişimini etkilediği, öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirecek uygulamaların yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erkul (2008), olaya dayalı metinlerin 8.sınıf öğrencilerinin söz varlığına etkisini incelediği araştırmasında, öğrencilerin deyimleri tam olarak kavrayamadığını, atasözlerini deyimlere nazaran daha iyi kavrayabildiğini; fakat terim ifadelerde zorlandıklarını belirtmiştir. Göçer (2009), öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinliklerini ve sözlük kullanımını irdelediği araştırmasında sözlük kullanımının sınıf seviyesine göre çeşitlendirilmesi gerektiğini ve ders kitaplarında bulunan metinlerin öğrencilerin özellikleri dikkate alınıp sahip oldukları kelime hazineleri göz önünde bulundurularak hazırlanmasının önemini vurgulamıştır. Eğitsel oyunların 6.sınıf öğrencilerinin kelime hazinesine etkisini inceleyen Gülsoy ve Uçgun (2013), eğitsel oyun ile kelime öğreniminin geleneksel yöntemden daha başarılı sonuç verdiğini tespit etmiştir. Lüle Mert (2013), ilköğretim 6. 7. 8. sınıf Türkçe programında yer alan sözcük öğretimine yönelik kazanımlar ile Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerini irdelediği araştırmasında Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin yeterli düzeyde olmadığı sonucuna varmıştır. Koçkaya (2014), ilköğretim ikinci kademedeki kelime öğretimini

incelediği araştırmasında ders kitaplarında bulunan klasik yöntemlerin yetersiz kaldığını ve öğrencilere alternatif yöntemlerle daha etkili öğretim yapıldığını, öğrencilerin de daha başarılı olduğunu vurgulamıştır. Dilidüzgün (2014), 6.sınıf Türkçe ders kitabındaki sözcük öğretim yöntemlerini betimsel olarak ortaya koyduğu araştırmasında ders kitabındaki etkinliklerin kısa süreli hafızaya hitap ettiğini, uzun süreli belleğe yönelik anlamsal bir kodlama gerçekleştirmediğini tespit etmiştir. Arıcı ve Kır (2017), dinleme etkinliği öncesi yapılan hazırlık çalışmalarının dinlediğini anlamaya olumlu yönde yansıdığını vurgulamıştır.

Yöntem

Model

Araştırmada ön test-son test tek gruplu deneysel desen modeli benimsenmiştir. Ön-test son- test tek gruplu deneysel modelde bir gruba bağımsız değişken öncesi ön-test ve bağımsız değişken uygulandıktan sonra da son-test uygulanır. Ardından ön-test ve son-test arasında anlamlı bir farklılık varsa uygulamanın etkili olduğu sonucuna ulaşılır (Karasar, 2002). 2017-2018 eğitim öğretim yılında kullanılan ve Başak Yayınları'na ait olan 6.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan dinleme metinleri arasından üç dinleme metni tesadüfi yöntemle belirlenmiş, çalışma grubuna belirlenen üç metin işlenmeden önce bu metinlerde geçen hedef kelimeleri içeren bir başarı testi, ön-test olarak uygulanmıştır. Ön-test soruları, ele alınan dinleme metinlerinin söz varlığı etkinliklerinde verilen kelimeler esas alınarak 3 alan uzmanının görüşü doğrultusunda hazırlanmıştır. Ardından üç metin -her hafta bir metin olmak üzere- üç hafta boyunca işlenmiş, süreç tamamlandıktan sonra başarı testi, son- test olarak uygulanmıştır. Ayrıca çalışma grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest genel başarı yüzdeleri de dikkatlere sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'daki bir ortaokulda 6.sınıfta öğrenim gören 22 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve üç alan uzmanının görüşü ile son hâlini alan başarı testidir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öğrencilerin üç dinleme metninden aldıkları puanlar SPSS programı ile analiz edilmiştir. Öncelikle öğrencilerin aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere her bir metin için Shapiro-Wilk testi değerleri dikkate alınmıştır.

Bulgular ve Yorum

Şehir Faresi ile Tarla Faresi adlı metnin öntest ve sontest puanlarının Shapiro-Wilk testi sonucundan elde edilen değerlere göre normal dağılım göstermediği belirlenmiştir ($p < .05$). Bunun üzerine öğrencilerin Şehir Faresi ile Tarla Faresi adlı metinden aldıkları öntest ve sontest puanları parametrik olmayan testlerden bağımlı örneklem için Wilcoxon T testi ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin Şehir Faresi ile Tarla Faresi metnine ait öntest ve sontest puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma değerleri ve Wilcoxon T Testi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Şehir Faresi ile Tarla Faresi Wilcoxon T Testi

	N	x	Ss	Z	p
Öntest	22	36.36	9.021	-.791	.429
Sontest	22	38.18	9.069		

Tablo 1 incelendiğinde; çalışma grubundaki öğrencilerin Şehir Faresi ile Tarla Faresi adlı metne ait öntest puanlarının ortalamasının 36.36, sontest puanlarının ortalamasının ise 38.18 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Şehir Faresi ile Tarla Faresi adlı metinden aldıkları öntest puanları ile sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$). Buna göre, metinde geçen hedef kelimeleri içeren öntest ve son test uygulaması arasında anlamlı bir farkın olmadığı ifade edilebilir.

Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun adlı metnin öntest ve sontest puanlarının Shapiro-Wilk testi sonucundan elde edilen değerlere göre normal dağılım göstermediği belirlenmiştir ($p<.05$). Bunun üzerine öğrencilerin Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun adlı metinden aldıkları öntest ve sontest puanları parametrik olmayan testlerden bağımlı örneklem için Wilcoxon T Testi ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun metnine ait öntest ve sontest puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma değerleri ve Wilcoxon T Testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun Wilcoxon T Testi

	N	x	Ss	Z	p
Öntest	22	18.18	8.528	-1.235	.217
Sontest	22	20.45	8.439		

Tablo 2 incelendiğinde; çalışma grubundaki öğrencilerin Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun adlı metne ait öntest puanlarının ortalamasının 18.18, sontest puanlarının ortalamasının ise 20.45 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun adlı metinden aldıkları öntest puanları ile sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$). Buna göre, metinde geçen hedef kelimeleri içeren öntest ve son test uygulaması arasında anlamlı bir farkın olmadığı ifade edilebilir.

Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları adlı metnin öntest ve sontest puanlarının Shapiro-Wilk testi sonucundan elde edilen değerlere göre normal dağılım göstermediği belirlenmiştir ($p<.05$). Bunun üzerine öğrencilerin Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları adlı metinden aldıkları öntest ve sontest puanları parametrik olmayan testlerden bağımlı örneklem için Wilcoxon T Testi ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları metnine ait öntest ve sontest puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma değerleri ve Wilcoxon T Testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları Wilcoxon T Testi

	N	x	Ss	Z	p
Öntest	22	12.27	8.125	-.780	.435

Sontest

22

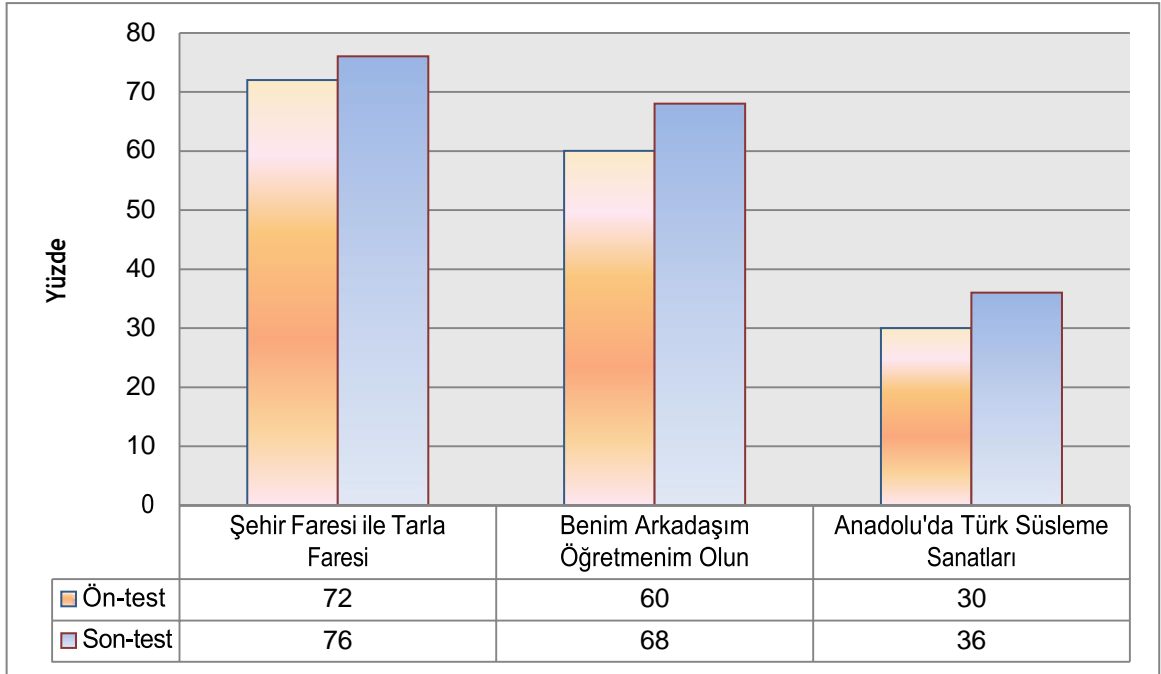
14.55

12.994

Tablo 3 incelendiğinde; çalışma grubundaki öğrencilerin Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları adlı metne ait öntest puanlarının ortalamasının 12.27, sontest puanlarının ortalamasının ise 14.55 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları adlı metinden aldıkları öntest puanları ile sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$). Buna göre, metinde geçen hedef kelimeleri içeren öntest ve son test uygulaması arasında anlamlı bir farkın olmadığı ifade edilebilir.

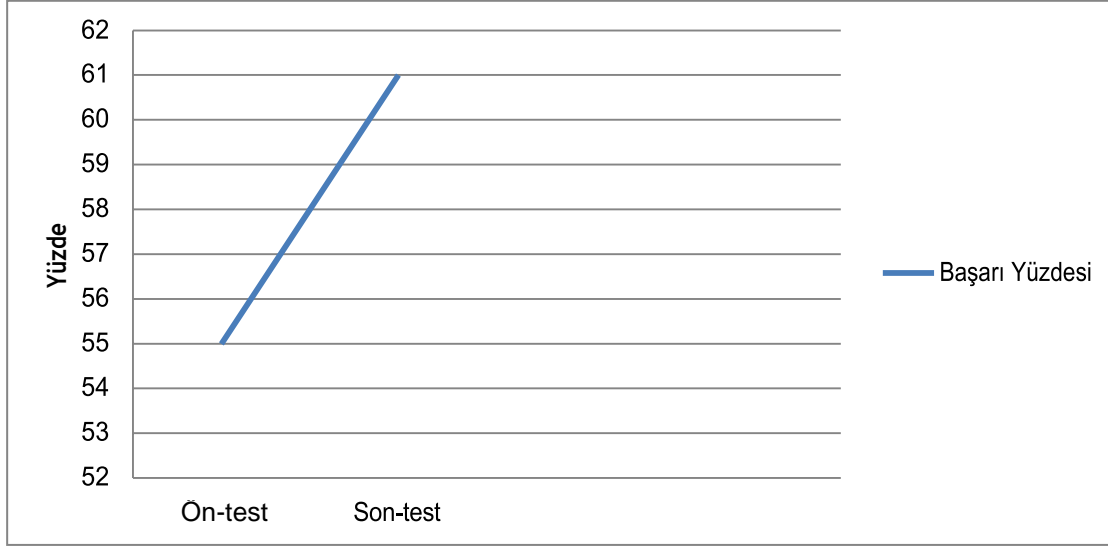
Çalışma grubundaki öğrencilere uygulanan öntest ve sontest sonuçlarının yüzdelerle ifade edilmesinin deneysel sürecin etkisini yordamak açısından faydalı olacağı düşüncesinden hareketle ilgili sayısal veriler, Tablo 4 ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öntest ve Sontest Metin Başarı Yüzdeleri

Şehir Faresi ile Tarla Faresi metninin ön-test başarı yüzdesinin %72, Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun metninin ön-test başarı yüzdesinin %60, Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları metninin ön-test başarı yüzdesinin %30 olduğu görülmektedir. Şehir Faresi ile Tarla Faresi metninin son-test başarı yüzdesi %76, Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun metninin son-test başarı yüzdesi %68, Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları metninin son-test başarı yüzdesi ise %36’dır. Öğrenciler en yüksek başarıyı Şehir Faresi ile Tarla Faresi adlı metinde gösterirken en düşük başarıyı Anadolu’da Türk Süsleme Sanatları adlı metinde göstermiştir.

Tablo 5. Öntest ve Sontest Genel Başarı Yüzdeliği Değişimi

Üç metnin ön-test genel başarı yüzdesi %55, son-test genel başarı yüzdesi ise %61 olmuştur. Öğrencilerin etkinlikleri gerçekleştirmeden önce hedef kelimelerin %55'ini bildikleri görülmektedir. Genel başarı yüzdeliği etkinliklerden sonra bir artış gösterse de ders kitabında yer alan üç metnin öğrencilere kazandırmayı hedeflediği kelimelerin sadece %6'sını kazandırabildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Sonuç

Dinleme metnlerinin söz varlığına etkisinin incelendiği bu araştırmada, elde edilen bütün verilerden hareketle dinleme metnlerinin söz varlığına anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Şehir Faresi ile Tarla Faresi adlı metne ait öntest puanlarının ortalamasının 36.36, sontest puanlarının ortalamasının 38.18; Benim Arkadaşım Öğretmenim Olun adlı metne ait öntest puanlarının ortalamasının 18.18, sontest puanlarının ortalamasının 20.45; Anadolu'da Türk Süsleme Sanatları adlı metne ait öntest puanlarının ortalamasının 12.27, sontest puanlarının ortalamasının ise 14.55 olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarının Lüle Mert (2013), Koçkaya (2014) ve Dilidüzgün (2014)'ün araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü ifade edilebilir. Dinleme metnlerine ait kelime çalışmalarının tahmin etme ve sözlük kullanma ile sınırlı olduğu görülmüştür. Kelime öğretiminde tahmin etme ve sözlük kullanma çalışmaları yetersiz kalmış, öğrencileri kelime öğretim sürecinde yeterince destekleyememiştir.

Doğan ve Yılmaz (2014), araştırmalarında kelime öğretimi hususunda yeterli çalışmaların olmadığını ve ders kitabı yazarlarının sistemli bir kelime öğretimi çalışması içine girmediklerini, sadece kendi tecrübeleri ve öğretmen görüşlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Doğan ve Yılmaz'ın çalışmasının sonuçlarının, araştırmanın sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Nitekim, 6. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen etkinliklerin sistemli bir kelime öğretimi amacı taşımadığı ve bu etkinliklerde tekdüze yöntemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Karadüz ile Yıldırım (2011)'in kelime hazinesinin geliştirilmesinde öğretmen görüşlerine başvurdukları araştırmada; sözcük öğretimi açısından ders kitaplarını bazı öğretmenlerin yeterli bulduğu, bazı öğretmenlerin ise bilhassa anlam boyutunun ihmâl edildiğini ifade ettikleri ortaya koyulmuştur.

Kelime öğretiminin sistemli bir hâle getirilmesi uygulamada büyük fayda sağlayacaktır. Bu sebeple ders kitabı yazarlarının akademisyen ve öğretmenlerle birlikte kelime öğretimini belli bir sisteme bağlayacak çalışmalar yapması ders kitaplarını ve etkinlikleri daha verimli kılacaktır.

Akıllı tahta, tablet, bilgisayar gibi materyaller ile desteklenen eğitim ortamları kelime öğretimi çalışmalarında farklı etkinliklerle zenginleştirilmelidir. Öğrencilerin teknoloji ile iç içe olduğu bilinen bir gerçektir. Kelime öğretiminde dijital oyunlar, drama etkinlikleri ve öğrencinin kelimenin anlamı ile bağdaşım kurabileceği farklı uygulamalar devreye koyularak öğrencilerin söz varlıklarına daha fazla katkıda bulunulabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, M. S. (2004). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Yeryüzü Yayınevi.
- Antonacci, P. A. M. O'callaghan, C. (2012). Promoting Literacy Development 50 Research-Based Strategies for K-8 Learners "Section IV: Essential Strategies for Teaching Vocabulary"83-114.
- Arıcı, A.F. ve Kır, D.B. (2017). Dinlemeye hazırlık çalışmalarının dinlediğini anlamaya etkisi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8),265-275.
- Baş, B. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 137-159.
- Bozkurt, B.Ümit. Canlı, S. (2017). *6.sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Başak Yayınları.
- Bulut, M. ve Orhan, S. (2012). Türkçe-edebiyat ders kitaplarının dil ve kültür aktarımındaki rolü ve önemi üzerine bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 297-311.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretimi alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2004). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirci, S. (2015). *İlkokul 3. sınıflarda hedef söz varlığının geliştirilmesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dilidüzgün, Ş. (2014). Türkçe öğretiminde sözcük öğretme yöntemlerinin yeterliliği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(17), 233-258.
- Doğan, F. (2016). *Türkçe dersi ortaokul öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin söz varlığı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim İkinci Kademedeki Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları*. Yayımlanmış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erkul, A. B. (2008) *İlköğretim 8. sınıf Türkçe kitaplarındaki olaya dayalı metinlerin öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Göçer, A. (2009). Türkçe eğitiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinlikleri ve sözcük kullanımı. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(4), 1025-1055.
- Gül, D. (2009). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki kelime öğretiminde kullanılan etkinliklerin etkinliğine yönelik bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gülsoy, T., Uçgun, D. (2013). 6. sınıf öğrencilerinin kelime hazinesinin geliştirilmesinde eğitsel oyunların etkisinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(13), 943-952.
- Gündoğdu, A.E. (2012). İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(1), 201-217.
- Güneş, F. (2002). *Ders kitaplarının incelenmesi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- K. Ahmet ve A. Hayati (Ed.) Umagan, S. (2007), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi, Dinleme Eğitimi* (ss.149-163). Ankara: PegemA Yay.
- Karadüz, A. ve Yıldırım, İ. (2011), Kelime hazinesinin geliştirilmesinde öğretmenlerin görüş ve uygulamaları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 961 -984.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi (11.baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153.
- Koçkaya Yıldırım, G. (2014). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine klasik yöntemlerle verilmeye çalışılan kelime öğretimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M., Karadağ, Ö. (2006). Ortak kelime hazinesi kazandırmada ilköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının durumu. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 335-343.
- Küçükahmet, Leyla (2003), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Lüle Mert, E. (2013). İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe çalışma kitaplarındaki kazanım ve etkinliklerin sözcük öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2/(5), 13-31.
- MEB (2018). *Türkçe dersi (1-8.sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Okur, A. (2007). *Serbest okuma etkinliğinin sözcük hazinesi ve kavram gelişimine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, A. (2008). İlköğretim birinci sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 133-146.
- Tor, H. Erden, O. (2004). İlköğretim öğrencilerinin bilgi teknolojilerinden yararlanma düzeyleri üzerine bir araştırma. *The Turkish Online Journal of Education Technology Jojet*, 3(1).

Vardar, B. (1998). *Açıklamalı Dil bilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: ABC Yayınları.

Yalçın, A. (2018). *Son bilimsel gelişmeler ışığında Türkçenin öğretimi yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yapıcı, M. (2004). İlköğretim I.Kademe ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygunluğu. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 121-131.

Yılmaz, T. ve Doğan, Y. (2014). 7. sınıf öğrencilerinin anlamını bilmedikleri kelimeler ve Türkçe ders kitaplarındaki kelime çalışmaları bağlamında kelime öğretimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 279-295.